

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. gruodžio 1 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 96/71/EB – 1 straipsnio 1 ir 3 dalys bei 2 straipsnio 1 dalis – Darbuotojų komandiravimas teikiant paslaugas – Tarptautinio kelių transporto sektoriuje dirbantys vairuotojai – Taikymo sritis – Sąvoka „komandiruotasis darbuotojas“ – Kabotažo operacijos – 3 straipsnio 1, 3 ir 8 dalys – SESV 56 straipsnis – Laisvė teikti paslaugas – Kolektyvinės sutartys, kurios buvo paskelbtos visuotinai taikytinomis“

Byloje C-815/18

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) 2018 m. gruodžio 14 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 21 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Federatie Nederlandse Vakbeweging

prieš

Van den Bosch Transporten BV,

Van den Bosch Transporte GmbH,

Silo-Tank Kft.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, L. Bay Larsen (pranešėjas) ir N. Piçarra, teisėjai C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos ir P. G. Xuereb,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. sausio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Federatie Nederlandse Vakbeweging*, atstovaujamos *advocaat* J. H. Mastenbroek,
- *Van den Bosch Transporten BV*, *Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank Kft.*, atstovaujamų *advocaten* R. A. A. Duk ir F. M. Dekker,

* Proceso kalba: nyderlandų.

- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer ir M. K. Bulterman,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos A.-L. Desjonquères ir C. Mosser, R. Coesme ir A. Ferrand,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Fehér, M. M. Tátrai ir Zs. Wagner,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, D. Lutostańska ir A. Siwek-Ślusarek,
- Europos Komisijos, atstovaujamos W. Mölls, B.-R. Killmann ir M. van Beek,

susipažinęs su 2020 m. balandžio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 56 straipsnio ir 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431) 1 straipsnio 1 ir 3 dalių, 2 straipsnio 1 dalies bei 3 straipsnio 1 dalies ir 8 dalies pirmos pastraipos išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (Nyderlandų profesinių sąjungų federacijos, toliau – FNV) ginčą su *Van den Bosch Transporten BV*, *Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* dėl *Collectieve arbeidsovereenkomst Goederenvervoer* (Krovinių vežimo sektoriaus kolektyvinė darbo sutartis, toliau – KV kolektyvinė sutartis) taikymo vairuotojams iš Vokietijos ir Vengrijos, kiek tai susiję su tarptautinio krovinių vežimo keliais sutartimis.

Teisinis pagrindas

Direktyva 96/71

- 3 Direktyvos 96/71 4 ir 5 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
 - „(4) kadangi paslaugos gali būti teikiamos atliekant darbus įmonės vardu pagal jos nurodymus bei laikantis tos įmonės ir šalies, kuriai paslaugos bus teikiamos, pasirašytos sutarties arba įmonei samdant darbuotojus pagal valstybinę arba privačią sutartį;
 - (5) siekiant skatinti bet kokias tarpvalstybines paslaugas, reikia sudaryti sąžiningos konkurencijos sąlygas ir taikyti priemones, garantuojančias darbuotojų teises.“
- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:
 - „1. Ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios pagal tarpvalstybinio paslaugų teikimo sistemą komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją pagal šio straipsnio 3 dalį.
 - 2. Ši direktyva netaikoma prekybinės laivininkystės įmonių personalui, dirbančiam jūroje.

3. Ši direktyva taikoma tada, kai šio straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės imasi vienos iš šių tarpvalstybinių priemonių:

a) savo sąskaita [vardu] komandiruoja darbuotojus į kitos valstybės narės teritoriją ir duoda jiems nurodymus, vadovaudamosi sutartimi, sudaryta tarp darbuotojus komandiruojančios įmonės ir toje valstybėje narėje veikiančios šalies, kuriai bus teikiamos paslaugos, su sąlyga, kad komandiruotės metu komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais;

arba

b) komandiruoja darbuotojus į įstaigą arba grupės valdomą įmonę kitos valstybės narės teritorijoje, su sąlyga, kad komandiruotės metu komandiruojančioji įmonė ir darbuotojas saistomi darbo santykiais;

arba

c) kaip laikino įdarbinimo įmonė ar įdarbinimo agentūra samdo darbuotoją įmonei, kuri yra įsisteigusi ar veikia valstybės narės teritorijoje, su sąlyga, kad komandiruotės metu laikino įdarbinimo įmonė ar įdarbinimo agentūra ir darbuotojas saistomi darbo santykiais.

<...>

5. Minėtos direktyvos 2 straipsnis „Apibrėžimas“ suformuluotas taip:

„1. Šioje direktyvoje „komandiruotasis darbuotojas“ – tai darbuotojas, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje.

2. Šioje direktyvoje darbuotojo apibrėžimas yra nustatomas pagal valstybės narės, į kurios teritoriją darbuotojas yra komandiruotas, teisę.“

6. Šios direktyvos 3 straipsnyje „Darbo sutarties sąlygos“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, nepriklausomai nuo to, kokia teisė yra taikoma darbo santykiams, 1 straipsnio 1 dalyje paminėtos įmonės garantuoja į jų teritoriją komandiruotiems darbuotojams darbo sutarties sąlygas dėl toliau nurodytų dalykų, kuriuos toje valstybėje narėje, kurioje darbas yra atliekamas, reglamentuoja:

– įstatymai ir kiti teisės aktai

ir (arba)

– kolektyvinės sutartys ar arbitražo sprendimai, kurie buvo paskelbti visuotinai taikytiniais, kaip numatyta šio straipsnio 8 dalyje, jeigu jie yra susiję su priede išvardyta veikla:

a) dėl maksimalaus darbo ir minimalaus poilsio laiko;

b) dėl minimalių mokamų metinių atostogų trukmės;

c) dėl minimalių užmokesčio normų, įskaitant viršvalandžių apmokėjimo normas; šis punktas netaikomas papildomo pensinio draudimo sistemoms;

d) dėl darbuotojų, ypač laikino įdarbinimo įmonių siūlomų, samdos sąlygų;

e) dėl darbuotojų sveikatos, higienos ir darbo saugos;

f) dėl apsaugos priemonių, skirtų nėščių ar neseniai pagimdžiusių moterų, vaikų ir jaunimo darbo sutarties sąlygoms vykdyti;

g) dėl vienodų sąlygų taikymo vyrams ir moterims bei kitų nediskriminavimo nuostatų.

<...>

3. 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais valstybės narės, pasikonsultavusios su darbdaviais ir darbuotojais bei laikydamosi savo tradicijų ir praktikos, gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos c punkto, jei komandiruotės trukmė neviršija vieno mėnesio.

4. Laikydamosi nacionalinių įstatymų ir (arba) praktikos, šio straipsnio 8 dalyje apibrėžtomis kolektyvinėmis sutartimis, reglamentuojančiomis vieną ar kelis veiklos sektorius, valstybės narės gali numatyti galimybę 1 straipsnio 3 dalies a ir b punktuose nurodytais atvejais netaikyti šio straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos c punkto ir valstybės narės sprendimo, priimto pagal šio straipsnio 3 dalį, jei komandiruotės trukmė neviršija vieno mėnesio.

<...>

8. „Kolektyvinės sutartys arba arbitražo sprendimai, kurie buvo paskelbti visuotinai taikytiniais“ – tai kolektyvinės sutartys arba arbitražo sprendimai, kurių privalo laikytis visos tam tikros profesijos ar pramonės šakos įmonės konkrečioje geografinėje zonoje.

Jei nėra sistemos, pagal kurią kolektyvinės sutartys arba arbitražo sprendimai skelbiami visuotinai taikytiniais, kaip apibrėžta pirmojoje pastraipoje, valstybės narės gali nuspręsti remtis:

- kolektyvinėmis sutartimis arba arbitražo sprendimais, kurie yra taikomi bendrai visoms panašioms tam tikros profesijos ar pramonės šakos įmonėms konkrečioje geografinėje zonoje,

ir (arba)

- darbdavių ir darbuotojų tipiškiausių organizacijų nacionaliniu lygiu pasirašytais kolektyvinėmis sutartimis, kurios yra taikomos visoje nacionalinėje teritorijoje,

su sąlyga, kad 1 straipsnio 1 dalyje paminėtoms įmonėms šios sutartys ir sprendimai užtikrina vienodų sąlygų taikymą sprendžiant šio straipsnio 1 dalies pirmojoje pastraipoje išvardytus klausimus tarp minėtųjų įmonių ir kitų šioje pastraipoje paminėtų įmonių, kurių padėtis yra vienoda.

<...>

10. Ši direktyva nedraudžia valstybėms narėms, laikantis Sutarties ir remiantis vienodų sąlygų taikymo principu, nacionalinėms įmonėms ir kitų valstybių įmonėms taikyti:

- darbo sutarties sąlygų, reglamentuojančių kitokius nei išvardytieji 1 dalies pirmojoje pastraipoje klausimus tuo atveju, kai remiamasi valstybinės politikos [viešosios tvarkos] nuostatomis,
- darbo sutarties sąlygų, nustatytų kolektyvinėse sutartyse arba arbitražo sprendimuose, kaip numatyta 8 dalyje, ir reglamentuojančių kitokią veiklą nei nurodytoji priede.“

Direktyva 2014/67/ES

- 7 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) (OL L 159, 2014, p. 11), 9 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali nustatyti tik administracinius reikalavimus ir kontrolės priemones, būtinus siekiant užtikrinti veiksmingą šioje direktyvoje ir Direktyvoje [96/71] nustatytų pareigų vykdymo stebėseną su sąlyga, kad jos yra pagrįstos ir proporcingos pagal Sąjungos teisę.

Šiais tikslais valstybės narės gali visų pirma nustatyti šias priemones:

<...>

- b) pareigą komandiravimo laikotarpiu lengvai prieinamoje ir aiškiai įvardytoje jos teritorijoje esančioje vietoje, kaip antai darbovietėje ar statybvietėje, ar judžių darbuotojų [transporto sektoriuje] atveju – centrinėje veiklos organizavimo būstinėje arba transporto priemonėje, su kuria teikiamos paslaugos, saugoti ar pateikti ir (arba) saugoti popieriuje ar elektroninėje laikmenoje darbo sutarties arba lygiaverčio dokumento, kaip apibrėžta [1991 m. spalio 14 d. Tarybos direktyvoje 91/533/EEB dėl darbdavio pareigos informuoti darbuotojus apie galiojančias sutarties arba darbo santykių sąlygas (OL L 288, 1991, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 3)], įskaitant kai tinkama ar svarbu tos direktyvos 4 straipsnyje nurodytą papildomą informaciją, darbo užmokesčio lapelių, darbo laiko apskaitos žiniaraščių, kuriuose nurodoma kasdienio darbo laiko pradžia, pabaiga ir trukmė, ir išmokėtus darbo užmokesčius patvirtinančių dokumentų kopijas ar lygiaverčių dokumentų kopijas.

<...>

Direktyva (ES) 2020/1057

- 8 2020 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/1057, kuria nustatomos konkrečios su Direktyva 96/71/EB ir Direktyva 2014/67/ES susijusios kelių transporto vairuotojų komandiravimo taisyklės ir iš dalies keičiami Direktyva 2006/22/EB, kiek tai susiję su vykdymo užtikrinimo reikalavimais, ir Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 (OL L 249, 2020, p. 49), 7 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<...> Kelių transporto sektoriui taikomos Direktyvos [96/71] nuostatos dėl darbuotojų komandiravimo
<...>“

Reglamentas Nr. 1072/2009

- 9 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1072/2009 dėl bendrųjų patekimo į tarptautinio krovinių vežimo keliais rinką taisyklių (OL L 300, 2009, p. 72) 17 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad kabotažo operaciją atliekančioms transporto įmonėms taikomos Direktyvos 96/71 nuostatos.
- 10 Šio reglamento 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šiame reglamente taikomos šios apibrėžtys:

<...>

- 3) priimančioji valstybė narė – valstybė narė, kurioje veikia ne joje įsisteigęs vežėjas;

<...>

- 6) kabotažo operacijos – priimančioje valstybėje narėje už atlygį laikinai vykdomas vidaus vežimas pagal šį reglamentą;

<...>

- 11 To paties reglamento 8 straipsnio „Bendras principas“ 2 dalies pirmoje pastraipoje numatyta:

„Jeigu atvykstamojo tarptautinio vežimo kroviniai buvo nuvežti į paskirties vietą, 1 dalyje nurodytiems vežėjams, užbaigusiems tarptautinį vežimą iš kitos valstybės narės arba trečiosios šalies į priimančiąją valstybę narę, ta pačia transporto priemone, o transporto priemonių junginio atveju – tos pačios transporto priemonės motorine transporto priemone – leidžiama atlikti ne daugiau nei tris kabotažo operacijas. Krovinyms, atliekant kabotažo operaciją ir prieš išvažiuojant iš priimančiosios valstybės narės, paskutinį kartą iškraunamas per septynias dienas nuo paskutinio iškrovimo priimančiojoje valstybėje narėje, vykdyto per atvykstamąjį tarptautinį vežimą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 *Van den Bosch Transporten BV* – transporto įmonė, kurios patalpos yra Erpe (Nyderlanduose). *Van den Bosch Transporten BV*, pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė, ir *Silo-Tank kft*, pagal Vengrijos teisę įsteigta bendrovė, yra tai pačiai grupei priklausančios „seserinės“ bendrovės. Šios trys bendrovės turi tą patį administratorių ir priklauso tam pačiam akcininkui.

- 13 *Van den Bosch Transporten BV* yra *Vereniging Goederenvervoer Nederland* (Nyderlandų krovinių vežimo asociacija) narė. Ši asociacija ir FNV sudarė KV kolektyvinę sutartį, kuri įsigaliojo 2012 m. sausio 1 d. ir baigė galioti 2013 m. gruodžio 31 d. Ši kolektyvinė sutartis nebuvo paskelbta visuotinai taikytina. Tačiau *Collectieve arbeidsovereenkomst Beroepsgoederenvervoer over de weg en verhuur van mobiele kranen* (Komerčinio krovinių vežimo keliais ir mobiliųjų kranų nuomos sektoriaus kolektyvinė darbo sutartis, toliau – KKVK kolektyvinė sutartis) buvo paskelbta visuotinai taikoma nuo 2013 m. sausio 31 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d. Vis dėlto 2013 m. sausio 25 d. *Besluit van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid* (Socialinių reikalų ir darbo ministro nutarimas) (*Stcrt.* 2013, Nr. 2496) numatyta, kad įmonės, kurioms taikoma KV kolektyvinė sutartis, atleidžiamos nuo KKVK kolektyvinės sutarties taikymo. Šis atleidimas, be kita ko, buvo taikomas *Van den Bosch Transporten BV*.

- 14 KV kolektyvinės sutarties 44 straipsnyje „Užsakomasis vežimas“, kuris suformuluotas beveik taip pat kaip KKVK kolektyvinės sutarties 73 straipsnis, buvo nustatyta:

„1. Darbdavys privalo paslaugų subrangos sutartyse, kurias Nyderlanduose įsteigtoje jo bendrovėje arba iš jos vykdo nepriklausomi paslaugų teikėjai, veikiantys kaip darbdaviai, numatyti, kad šioje kolektyvinėje sutartyje nustatytos bendrosios darbo sąlygos taikytinos tų nepriklausomų paslaugų teikėjų darbuotojams, kai šis reikalavimas kyla iš Direktyvos [96/71], ir kad taip yra net ir tais atvejais, kai šalys pasirinkusios sutarčiai taikyti kitos šalies nei Nyderlandai teisę.

2. Darbdavys turi informuoti atitinkamus darbuotojus apie jiems taikytinas darbo sąlygas.

<...>“

- 15 *Van den Bosch Transporten BV* su *Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* sudarė tarptautinio krovinių vežimo keliais sutartis.

- 16 Darbuotojai iš Vokietijos ir Vengrijos, su kurias buvo sudarytos darbo sutartys atitinkamai su *Van den Bosch Transporte GmbH kft* ir *Silo-Tank kft*, dirbo vairuotojais pagal tas vežimo sutartis. Pagrindinėje byloje nagrinėjamu laikotarpiu paprastai vežimas vyko iš Erpo, taip pat ten ir baigdavosi. Tačiau didžioji dalis vežimo pagal aptariamą vežimo sutartį vyko ne Nyderlandų Karalystės teritorijoje.

- 17 Pagrindinės darbo sąlygos, įtvirtintos KV kolektyvinėje sutartyje, nebuvo taikomos vairuotojams iš Vokietijos ir Vengrijos.

- 18 FNV pareiškė ieškinių *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft*, prašydama įpareigoti šias bendroves laikytis KV kolektyvinės sutarties, būtent jos 44 straipsnio. FNV teigimu, *Van den Bosch Transporten BV*, įdarbinusi vairuotojus iš Vokietijos ir Vengrijos, pagal šią nuostatą turėjo jiems, kaip komandiruotiems darbuotojams, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 96/71, taikyti šios kolektyvinės sutarties pagrindines darbo sąlygas.
- 19 Pirmojoje instancijoje priimtame tarpiniame sprendime buvo padaryta išvada, kad KV kolektyvinėje sutartyje įtvirtintos pagrindinės darbo sąlygos iš tikrųjų turėjo būti taikomos vairuotojams iš Vokietijos ir Vengrijos, kuriuos samdė *Van den Bosch Transporten BV*.
- 20 Apeliacinės instancijos teismas panaikino šį tarpinį sprendimą ir grąžino bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Vis dėlto apeliacinis teismas atmetė *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* argumentą, kad KV kolektyvinės sutarties 44 straipsnis turi būti pripažintas negaliojančiu, nes iš jo kylanti pareiga yra nepateisinamas SESV 56 straipsnyje garantuojamos laisvės teikti paslaugas apribojimas. Grįsdamas šį sprendimą tas teismas iš esmės nurodė, kad, nors ši kolektyvinė sutartis nebuvo paskelbta visuotinai taikytina, įmonės, kurioms ji taikoma, buvo atleistos nuo visuotinai taikomos KKKV kolektyvinės sutarties, kurios 73 straipsnis iš esmės identiškas KV kolektyvinės sutarties 44 straipsniui, o likęs turinys beveik identiškas pastarosios sutarties turiniui. Taigi, konkrečiai kalbant apie pareigą, kuri turi būti taikoma ir subrangovui, KV kolektyvinė sutartis turi tokį patį poveikį kaip KKKV kolektyvinė sutartis, nes šių dviejų sutarčių galiojimas baigiasi tą pačią dieną. Todėl materialiniu požiūriu KV kolektyvinę sutartį reikėtų vertinti taip pat, lyg ji būtų buvusi pripažinta visuotinai taikytina tiek Nyderlanduose įsteigtiems atitinkamo sektoriaus verslininkams, tiek visiems užsienio ūkio subjektams, užsiimantiems vežimu.
- 21 Tuo remiantis esą darytina išvada, kad KV kolektyvinės sutarties 44 straipsnis negali būti pripažintas nepateisinamu laisvės teikti paslaugas apribojimu, kaip tai suprantama pagal SESV 56 straipsnį.
- 22 Be to, apeliacinis teismas nusprendė, jog tam, kad būtų galima įpareigoti subrangovus taikyti darbuotojams šios kolektyvinės sutarties 44 straipsnyje įtvirtintas darbo sąlygas, aptariamoms subrangos sutartys turėtų patekti į Direktyvos 96/71 taikymo sritį. Šiuo klausimu tame teisme *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* teigė, kad žodžių junginys „[komandiruoti] į kitos valstybės narės teritoriją“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalis, turi būti aiškinamas pažodžiui, o FNV mano atvirkščiai, kad šią formuluotę reikia suprasti plačiai, kaip apimančią ir atvejus, kai komanduruojama „valstybės narės teritorijoje ar iš jos“. Pastaruoju atveju nėra svarbu, kokiose valstybėse narėse atitinkamas vairuotojas iš tikrųjų paeiliui vykdo savo veiklą, kiek tai susiję su vežimu.
- 23 Apeliacinis teismas nusprendė, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys turi būti aiškinamos pažodžiui, todėl vežimai, kaip antai nagrinėjami šioje byloje, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, nes ji apima tik tuos vežimus, kurie bent jau daugiausia vykdomi kitos valstybės narės teritorijoje.
- 24 FNV dėl šio apeliacinio teismo sprendimo pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teismui – *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas); jame nurodė, kad tas sprendimas pagrįstas Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalių pažodiniu aiškinimu. *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* pateikė priešpriešinį kasacinį skundą dėl to, kad apeliacinis teismas nusprendė, jog KV kolektyvinės sutarties 44 straipsnis neturėtų būti laikomas nepateisinamu laisvės teikti paslaugas apribojimu.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad kasaciniame skunde, be kita ko, keliamas klausimas dėl žodžių junginio „į kitos valstybės narės teritoriją“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalis bei 2 straipsnio 1 dalį, aiškinimo tarptautinio vežimo keliais, kaip antai vykdomo *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft*,

atveju. Šis aiškinamas yra lemiamas siekiant nustatyti, ar vairuotojai, dirbantys tarptautinio vežimo keliais srityje, kaip aptariami pagrindinėje byloje, patenka į Direktyvos 96/71 taikymo sritį. Pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, ar Direktyva 96/71 taikoma tarptautiniam kelių transportui.

- 26 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kasaciniame skunde keliamas klausimas, ar aplinkybė, kad atitinkamus darbuotojus komandiruojančios įmonės yra susijusios (šiuo atveju – tai įmonių grupė) su bendrove, į kurią komandiruojami šie darbuotojai, yra reikšminga aiškinant nurodytas Direktyvos 96/71 nuostatas.
- 27 Šiame kasaciniame skunde taip pat subsidiariai teigiama, kad apeliacinis teismas neatsižvelgė į tai, jog vykdant vežimus dalis *Van den Bosch Transporte GmbH* ir *Silo-Tank kft* maršrutų, kurie buvo skirti *Van den Bosch Transporten BV*, buvo vykdomi tik Nyderlandų Karalystės teritorijoje. Todėl kyla klausimas, ar toks vežimas patenka į Direktyvos 96/71 taikymo sritį.
- 28 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad priešpriešinį kasacinis skundas buvo pateiktas tam atvejui, jeigu jis visiškai arba iš dalies patenkintų kasacinį skundą. Dėl grindžiant priešpriešinį kasacinį skundą nurodyto pagrindo taip pat kyla aiškinimo klausimų, dėl kurių reikėtų Teisingumo Teismui pateikti prejudicinius klausimus.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyva 96/71] turi būti aiškinama taip, kad ji taikytina ir darbuotojui, kuris dirba tarptautinio krovinių vežimo keliais vairuotoju, taigi savo darbą atlieka daugiau nei vienoje valstybėje narėje?

2. a) Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: pagal kokį kriterijų arba kokius aspektus reikia nustatyti, ar tarptautinio krovinių vežimo keliais vairuotoju dirbantis darbuotojas komandiruojamas „į kitos valstybės narės teritoriją“, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 96/71] 1 straipsnio 1 ir 3 dalis, ir ar šis darbuotojas „ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje“, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 96/71] 2 straipsnio 1 dalį?
- b) Ar atsakant į 2a klausimą reikšminga aplinkybė, jog įmonė, kuri komandiruoja 2a klausime nurodytą darbuotoją, yra susijusi su įmone, į kurią jis komandiruojamas, pvz., tai įmonių grupė, ir, jei taip, kiek ji svarbi?
- c) Ar tuomet, kai 2a klausime nurodyto darbuotojo darbas iš dalies apima kabotažo operacijas, t. y. transporto paslaugas, kurios teikiamos tik kitos valstybės narės teritorijoje nei ta, kurios teritorijoje šis darbuotojas paprastai dirba, bet kuriuo atveju laikytina, jog atlikdamas šią savo darbo dalį jis laikinai dirba pirmosios valstybės narės teritorijoje? Jei taip, ar tokiu atveju taikytina apatinė riba, pvz., minimalus laikotarpis per mėnesį, kuriuo turi būti vykdomos šios kabotažo operacijos?
3. a) Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai: kaip turi būti aiškinama [Direktyvos 96/71] 3 straipsnio 1 dalyje ir 8 dalies pirmoje pastraipoje esanti sąvoka „kolektyvinės sutartys <...>, kur[ios] buvo paskelbt[os] visuotinai taikytin[omis]“? Ar tai yra autonomiška Sąjungos teisės sąvoka, todėl pakanka, kad būtų faktiškai įvykdytos [Direktyvos 96/71] 3 straipsnio 8 dalies pirmoje pastraipoje nustatytos sąlygos, ar pagal šias nuostatas taip pat reikalaujama, kad kolektyvinė sutartis būtų paskelbta visuotinai taikytina pagal nacionalinės teisės aktus?
- b) Ar tuomet, kai kolektyvinė sutartis negali būti laikoma visuotinai taikytina kolektyvine sutartimi, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 96/71] 3 straipsnio 1 dalį ir 8 dalies pirmą pastraipą, pagal SESV 56 straipsnį draudžiama, kad valstybėje narėje įsteigta įmonė, kuri į kitos valstybės narės teritoriją komandiruoja darbuotoją, pagal sutartį būtų įpareigota laikytis tokios pastarojoje valstybėje narėje taikomos kolektyvinės sutarties nuostatų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 30 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvą 96/71 reikia aiškinti taip, kad ji taikoma tarpvalstybinėms paslaugoms, teikiamoms krovinių vežimo keliais sektoriuje.
- 31 Kaip matyti iš Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalių, siejamų su jos 4 konstatuojamąja dalimi, ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios, teikdamos tarpvalstybines paslaugas, arba komandiruoja darbuotojus į valstybės narės teritoriją, kai tas paslaugas teikia savo vardu ir pagal jų nurodymus, pagal sutartį, sudarytą tarp šios įmonės ir paslaugų gavėjo, arba kai samdo darbuotojus pagal viešą ar privačią sutartį.
- 32 Pagal Direktyvos 96/71 1 straipsnio 2 dalį į jos taikymo sritį nepatenka tik paslaugos, susijusios su prekybinės laivininkystės įmonių personalu, dirbančiu jūroje.
- 33 Tuo remiantis darytina išvada, kad, išskyrus pastarąsias paslaugas, ši direktyva iš principo taikoma bet kokiam tarpvalstybiniam paslaugų teikimui, kai reikia komandiruoti darbuotojus, neatsižvelgiant į ekonomikos sektorių, su kuriuo tos paslaugos yra susijusios, taigi ir kelių transporto sektoriui.
- 34 Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 96/71 2 straipsnio 1 dalis, kurioje sąvoka „komandiruotasis darbuotojas“ šioje direktyvoje apibrėžiama kaip apimanti „[bet kuri] darbuotoj[ą]“, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje; taigi šioje nuostatoje nenurodoma jokių apribojimų, susijusių su šio darbuotojo veiklos sektoriumi.
- 35 Direktyvos 96/71 taikymą kelių transporto sektoriui aiškiai patvirtina kiti Sąjungos teisės aktai, kaip antai Direktyva 2014/67, kurios 9 straipsnio 1 dalies b punkte, tarp administracinių reikalavimų ir kontrolės priemonių, būtinų siekiant užtikrinti veiksmingą stebėseną, kaip laikomasi pareigų, nustatytų, be kita ko, Direktyvoje 96/71, numatytos priemonės, konkrečiai skirtos „jud[ie]ms darbuotoj[ams] [transporto sektoriuje]“, ir Direktyvos 2020/1057 7 konstatuojamoji dalis, kurioje pažymėta, kad „kelių transporto sektoriui taikomos“ Direktyvoje 96/71 įtvirtintos nuostatos dėl darbuotojų komandiravimo.
- 36 Vis dėlto savo pastabose *Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH ir Silo-Tank kft*, taip pat Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės tvirtina, kad pagal nuostatas, kuriomis įtvirtinama laisvė teikti paslaugas ir kuriomis remiantis buvo priimta Direktyva 96/71, krovinių vežimo keliais veikla nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį. Todėl Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 dalis, pagal kurią ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios, teikdamos tarpvalstybines paslaugas, komandiruoja darbuotojus, turi būti aiškinama kaip nurodanti „paslaugų teikimą“, kaip tai suprantama pagal SESV 56 straipsnį, kuris neapima laisvės teikti paslaugas transporto srityje, konkrečiai reglamentuojamos nuostatomis, įtvirtintomis SESV antraštinėje dalyje dėl transporto, t. y. jos 90–100 straipsniais.
- 37 Šiuo klausimu, žinoma, reikia priminti, kad laisvas paslaugų judėjimas transporto srityje reglamentuojamas ne pagal SESV 56 straipsnio nuostatą, kuri apskritai susijusi su laisve teikti paslaugas, bet pagal SESV antraštinės dalies nuostatas dėl transporto, į kurias daroma nuoroda SESV 58 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Dobersberger*, C-16/18, EU:C:2019:1110, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 38 Vis dėlto reikia pažymėti, kad, kaip pabrėžta šio sprendimo 33 punkte, Direktyva 96/71 yra visuotinai taikoma. Be to, kaip matyti iš šios direktyvos 1 konstatuojamosios dalies, ja siekiama panaikinti laisvo asmenų ir paslaugų judėjimo tarp valstybių narių kliūtis, o jos 5 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad siekis skatinti tarpvalstybinį paslaugų teikimą turi būti įgyvendinamas užtikrinant sąžiningą konkurenciją ir priemones, garantuojančias darbuotojų teisių apsaugą.
- 39 Skirtingai nuo, pavyzdžiui, Reglamento Nr. 1072/2009, kuriame „Bendrijos licencijos“ principo, įtvirtinto jo 3 ir 4 straipsniuose, tikslais numatytos visos „bendros taisyklės, taikomos tarptautiniam transportui, vykstančiam į valstybės narės teritoriją ar iš jos arba vykstančiam per vienos ar keleto valstybių narių teritoriją“ bei „sąlygos, kuriomis vežėjai nerezidentai gali valstybėje narėje teikti transporto paslaugas“, kaip tai suprantama pagal SESV 91 straipsnio 1 dalies a ir b punktus (šiuo klausimu žr. 2017 m. gegužės 16 d. Nuomonės 2/15 (*Laisvosios prekybos susitarimas su Singapūru*), EU:C:2017:376, 208 punktą), Direktyva 96/71 nesiekia įgyvendinti bendros transporto politiką pagal šį 91 straipsnį. Joje nėra ir „priemon[ių] transporto saugumui gerinti“ ar „kit[ų] atitinkam[ų] nuostat[ų]“, kaip tai nurodyta SESV 91 straipsnio 1 dalies c ir d punktuose.
- 40 Iš to, kas nurodyta, matyti, kad tai, jog Direktyva 96/71 pagrįsta EB sutarties nuostatomis, susijusiomis su laisve teikti paslaugas, nors jos teisinis pagrindas, be kita ko, neapima nuostatų dėl transporto, nereiškia, kad ji netaikoma tarpvalstybinėms paslaugoms, teikiamoms ir krovinių vežimo keliais sektoriuje.
- 41 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 96/71 turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma tarpvalstybinėms paslaugoms, teikiamoms krovinių vežimo keliais sektoriuje.

Dėl antrojo klausimo

Dėl antrojo klausimo a punkto

- 42 Antrojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kokios sąlygos turi būti įvykdytos, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir kitoje valstybėje narėje veikiančios įmonės, būtų laikomas į kitos valstybės narės teritoriją komanduruotu darbuotoju, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalis bei 2 straipsnio 1 dalį.
- 43 Kaip priminta šio sprendimo 31 punkte, iš Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalių, siejamų su jos 4 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusioms įmonėms, kurios, teikdamos tarpvalstybines paslaugas, komandiruoja darbuotojus į valstybės narės teritoriją, kai tas paslaugas teikia savo vardu ir pagal jų nurodymus, pagal sutartį, sudarytą tarp šios įmonės ir paslaugų gavėjo, arba kai samdo darbuotojus pagal viešą ar privačią sutartį.
- 44 Minėtos direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „komandiruotasis darbuotojas“ – tai darbuotojas, kuris ribotą laiką dirba kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijoje“.
- 45 Atsižvelgiant į Direktyvą 96/71, darbuotojas negali būti laikomas komanduruotu į valstybės narės teritoriją, jeigu jo atliekamas darbas nėra pakankamai susijęs su šia teritorija (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Dobersberger*, C-16/18, EU:C:2019:1110, 31 punktą), o tai reiškia, kad reikia visapusiškai įvertinti visus atitinkamo darbuotojo veiklą apibūdinančius elementus.

- 46 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad tokio ryšio su atitinkama teritorija buvimą gali atskleisti, be kita ko, paslaugų, kurias teikia atitinkamas darbuotojas, ypatybės. Vertinant, ar yra toks ryšys, taip pat svarbus veiksnys yra darbuotojo atitinkamos valstybės narės teritorijoje vykdomos veiklos pobūdis.
- 47 Kalbant apie judžius darbuotojus, kaip antai tarptautinio kelių transporto srityje dirbančius vairuotojus, tokio darbuotojo veiklos teikiant vežimo paslaugą, kuri jam buvo priskirta, ryšio su kiekvienos atitinkamos valstybės narės teritorija intensyvumo laipsnis taip pat yra svarbus šiuo tikslu.
- 48 Tas pats pasakytina apie šios veiklos dalį, kalbant apie visą atitinkamų paslaugų teikimą. Šiuo atžvilgiu prekių pakrovimo ar iškrovimo, transporto priemonių priežiūros ar valymo operacijos yra reikšmingos, jeigu jas faktiškai atlieka atitinkamas vairuotojas, o ne tretieji asmenys.
- 49 Vis dėlto darbuotojo, kuris teikia labai nedaug paslaugų valstybės narės, į kurią siunčiamas, teritorijoje, negalima laikyti „komanduruotu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 96/71 (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Dobersberger*, C-16/18, EU:C:2019:1110, 31 punktą). Tas pats pasakytina apie vairuotoją, kuris veždamas krovinius keliais tik vyksta tranzitu per kitos valstybės narės teritoriją. Tas pats taikytina ir vairuotojui, vykdančiam tarpvalstybinį vežimą iš valstybės narės, kurioje įsteigta transporto įmonė, į šalia esančios valstybės narės teritoriją, arba atvirkščiai.
- 50 Be to, aplinkybės, kad tarptautinio kelių transporto srityje dirbantis vairuotojas, kurį vienoje valstybėje narėje įsteigta įmonė perleido kitoje valstybėje narėje įsteigtai įmonei, gauna nurodymus, susijusius su jo užduotimis, pradeda arba baigia tas užduotis šios antrosios įmonės buveinėje, nepakanka, kad būtų galima teigti, kad jis buvo „komanduruotas“ į šios kitos valstybės narės teritoriją, nes jo atliekamas darbas, remiantis kitais veiksniais, neturi pakankamo ryšio su šia teritorija.
- 51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrojo klausimo a punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir įmonės, esančios kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje atitinkamas asmuo paprastai dirba, laikomas į kitos valstybės narės teritoriją komanduruotu darbuotoju, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, jeigu jo atliekamas darbas nagrinėjamu ribotu laikotarpiu yra pakankamai susijęs su šia teritorija. Tokio ryšio buvimas nustatomas visapusiškai įvertinus veiksnius, kaip antai atitinkamo darbuotojo šioje teritorijoje vykdomos veiklos pobūdį, jo veiklos ryšio su kiekvienos valstybės narės, kurioje dirba, teritorija intensyvumo laipsnį ir dalį, kurią ši veikla sudaro, kalbant apie visą atitinkamų paslaugų teikimą.
- 52 To, kad tarptautinio kelių transporto srityje dirbantis vairuotojas, kurį vienoje valstybėje narėje įsteigta įmonė perleido kitoje valstybėje narėje įsteigtai įmonei, gauna nurodymus, susijusius su jo užduotimis, pradeda arba baigia tas užduotis šios antrosios įmonės buveinėje, nepakanka, kad būtų galima laikyti, kad jis buvo komanduruotas į tos kitos valstybės narės teritoriją, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 96/71, jeigu jo atliekamas darbas neturi pakankamo ryšio su šia teritorija.

Dėl antrojo klausimo b punkto

- 53 Antrojo klausimo b punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad ryšys, kuris sieja sutartį dėl darbuotojų samdos sudariusias įmones, kaip priklausančias tai pačiai grupei, yra svarbus vertinant, ar darbuotojai buvo komanduruoti.
- 54 Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal šios direktyvos 1 straipsnio 3 dalies b punktą ji tikrai taikoma tuo atveju, kai darbuotojas komanduruojamas į įstaigą arba grupės valdomą įmonę kitos valstybės narės teritorijoje, su sąlyga, kad komanduruotės metu komanduruojančiąją įmonę ir darbuotoją saisto darbo santykiai.

- 55 Nors Direktyvoje 96/71 aiškiai kalbama apie komandiravimą įmonių grupėje, vis dėlto, kaip matyti iš šio sprendimo 51 punkto, komandiruotojo darbuotojo statusas nustatomas atsižvelgiant į tai, ar yra pakankamas ryšys tarp jo atliekamo darbo ir kitos valstybės narės nei tos, kurioje jis paprastai dirba, teritorijos.
- 56 Vien iš to, kad įmonės, kurios yra darbuotojų samdos sutarties šalys, sieja priklausymo grupei ryšys, negalima nustatyti sąsajos su valstybės narės, į kurią atitinkamas darbuotojas išsiųstas, teritorija laipsnio, taigi, ir nustatyti, ar ryšys tarp darbuotojo atliekamo darbo ir tos teritorijos yra pakankamas, kad būtų galima konstatuoti, jog tai komandiravimas, patenkantis į Direktyvos 96/71 taikymo sritį.
- 57 Taigi į antrojo klausimo b punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad ryšis, kuris sieja sutartį dėl darbuotojų samdos sudariusias įmones, kaip priklausančias tai pačiai grupei, nėra svarbus vertinant, ar darbuotojai yra komandiruoti.

Dėl antrojo klausimo c punkto

- 58 Antrojo klausimo c punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir įmonės, esančios kitoje valstybėje narėje, ir atlieka kabotažo operacijas kitos valstybės narės teritorijoje nei ta, kurioje paprastai dirba, gali būti laikomas komanduruotu į valstybės narės, kurioje vykdomi tie vežimai, teritoriją, ir, jeigu taip, ar tokiu atveju nustatyta minimali vežimo trukmė.
- 59 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad Direktyva 96/71 turi būti siejama su Reglamentu Nr. 1072/2009, kurio 17 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ši direktyva taikoma transporto įmonėms, atliekančioms kabotažo operacijas.
- 60 Pagal Reglamento Nr. 1072/2009 2 straipsnio 3 ir 6 punktus kabotažo operacijos apibrėžiamos kaip priimančioje valstybėje narėje už atlygį laikinai vykdomas vidaus vežimas pagal šį reglamentą, o priimančioji valstybė narė – tai valstybė narė, kurioje veikia ne joje įsisteigęs vežėjas.
- 61 Dėl sąlygų, kuriomis vežėjai nerezidentai gali vykdyti kabotažo operacijas priimančiojoje valstybėje narėje, Reglamento Nr. 1072/2009 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad šioms vežėjams priimančiojoje valstybėje narėje leidžiama atlikti ne daugiau kaip tris kabotažo operacijas po tarptautinio vežimo į šią valstybę, per septynias dienas nuo paskutinio iškrovimo toje pačioje valstybėje narėje vykstant tarptautiniam vežimui į šią valstybę.
- 62 Iš trijų pirmesnių punktų matyti, kad kabotažo operacijos visiškai atliekamos priimančiosios valstybės narės teritorijoje, o tai leidžia manyti, kad darbas, kurį atlieka vairuotojas, vykdydamas tokias operacijas, yra pakankamai susijęs su šia teritorija.
- 63 Tuo remiantis daryti išvada, kad tokį vežimą vykdančias vairuotojas iš esmės turi būti laikomas komanduruotu į priimančiosios valstybės narės teritoriją, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 96/71 2 straipsnio 1 dalį.
- 64 Nors kabotažo operacijų trukmė savaime negali būti pagrindas kvestionuoti pakankamo ryšio tarp jas vykdančio vairuotojo atliekamo darbo ir priimančiosios valstybės narės teritorijos egzistavimą, vis dėlto šis vertinimas neturi įtakos Direktyvos 96/71 3 straipsnio 3 dalies taikymui.

65 Taigi į antrojo klausimo c punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir įmonės, esančios kitoje valstybėje narėje, ir atlieka kabotažo operacijas kitos valstybės narės teritorijoje nei ta, kurioje paprastai dirba, iš principo gali būti laikomas komandiruoju į valstybės narės, kurioje vykdomi tie vežimai, teritoriją. Kabotažo operacijos trukmė nesvarbi vertinant tokio komandiravimo buvimą, tačiau tai neturi įtakos galimam šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies taikymui.

Dėl trečiojo klausimo

Dėl trečiojo klausimo a dalies

- 66 Savo trečiojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 ir 8 dalis reikia aiškinti taip, kad tai, ar kolektyvinė sutartis buvo paskelbta visuotinai taikytina, turi būti vertinama remiantis taikytina nacionaline teise.
- 67 Reikia priminti, kad pagal Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalies antrą įtrauką valstybės narės užtikrina, kad į jų teritoriją darbuotojus komandiruojančios įmonės garantuotų jiems tam tikras darbo ir įdarbinimo sąlygas, kurios darbo atlikimo valstybėje narėje, be kita ko, nustatytos kolektyvinėmis sutartimis, kurios paskelbtos visuotinai taikytinomis, kaip tai suprantama pagal šio 3 straipsnio 8 dalį, kiek jos susijusios su šios direktyvos priede nurodyta veikla statybų sektoriuje. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 10 dalies antrą įtrauką valstybės narės nacionalinėms įmonėms ir kitų valstybių narių įmonėms gali vienodai nustatyti darbo ir įdarbinimo sąlygas, numatytas, be kita ko, šio 3 straipsnio 8 dalyje nurodytose kolektyvinėse sutartyse, susijusias su kita nei statybų sektorius veikla.
- 68 Direktyvos 96/71 3 straipsnio 8 dalyje nurodyta, kad „kolektyvinės sutartys <...> kuri[ios] buvo paskelbt[os] visuotinai taikytin[omis]“ – tai kolektyvinės sutartys, kurių privalo laikytis visos tam tikros profesijos ar pramonės šakos įmonės konkrečioje geografinėje zonoje.
- 69 Kaip savo išvados 129 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, nors Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalyje nėra aiškios nuorodos į nacionalinę teisę, vis dėlto ta nuoroda yra implicitiška, nes pagal šią nuostatą reikalaujama, kad atitinkama kolektyvinė darbo sutartis būtų paskelbta visuotinai taikytina. Toks paskelbimas galimas tik pagal atitinkamos valstybės narės teisę.
- 70 Tokią išvadą patvirtina šios direktyvos 3 straipsnio 8 dalies antros pastraipos tekstas. Iš tiesų numatydamas, kad, nesant sistemos, pagal kurią kolektyvinės sutartys paskelbiamos visuotinai taikomomis, valstybės narės gali remtis kolektyvinėmis sutartimis, kurios turi bendrą poveikį visoms panašioms tam tikros profesijos ar pramonės šakos įmonėms konkrečioje geografinėje zonoje, ir (arba) darbdavių ir darbuotojų tipiškiausių organizacijų nacionaliniu lygiu pasirašytomis kolektyvinėmis sutartimis, kurios yra taikomos visoje nacionalinėje teritorijoje, Sąjungos teisės aktų leidėjas neišvengiamai darė nuorodą į nacionalinę sistemą.
- 71 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad įmonėms, vykdančioms veiklą krovinių vežimo sektoriuje, taikoma KV kolektyvinė sutartis. Ši kolektyvinė sutartis nebuvo paskelbta visuotinai taikytina. Atsižvelgiant į tai, jos laikymasis lėmė atleidimą nuo pareigos taikyti KKKV kolektyvinę sutartį, kuri buvo paskelbta visuotinai taikytina. Be to, šių dviejų kolektyvinių sutarčių nuostatų turinys praktiškai buvo identiškas. Tai rodo, kad šių nuostatų turi laikytis visos įmonės, vykdančios veiklą krovinių vežimo sektoriuje.

72 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiojo klausimo a punktą reikia atsakyti, kad Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 ir 8 dalys aiškintinos taip, kad tai, ar kolektyvinė sutartis buvo paskelbta visuotinai taikytina, turi būti vertinama remiantis taikytina nacionaline teise. Šiose nuostatose minimą sąvoką atitinka kolektyvinė darbo sutartis, kuri nebuvo paskelbta visuotinai taikytina, tačiau kurios laikymasis įmonėms, kurioms ji taikoma, reiškia, kad jos atleidžiamos nuo kitos visuotinai taikoma paskelbtos kolektyvinės darbo sutarties taikymo, ir kurios nuostatos iš esmės tapachios šios kitos kolektyvinės darbo sutarties nuostatoms.

Dėl trečiojo klausimo b dalies

73 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į trečiojo klausimo a punktą, nereikia atsakyti į trečiojo klausimo b punktą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma tarpvalstybinėms paslaugoms, teikiamoms krovinių vežimo keliais sektoriuje.**
- 2. Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir įmonės, esančios kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje atitinkamas asmuo paprastai dirba, laikomas į kitos valstybės narės teritoriją komandiruoju darbuotoju, kaip tai suprantama pagal šias nuostatas, jeigu jo atliekamas darbas nagrinėjamu ribotu laikotarpiu yra pakankamai susijęs su šia teritorija. Tokio ryšio buvimas nustatomas visapusiškai įvertinus veiksnius, kaip antai atitinkamo darbuotojo šioje teritorijoje vykdomos veiklos pobūdį, jo veiklos ryšio su kiekvienos valstybės narės, kurioje dirba, teritorija intensyvumo laipsnį ir dalį, kurią ši veikla sudaro, kalbant apie visą atitinkamų paslaugų teikimą.**

To, kad tarptautinio kelių transporto srityje dirbantis vairuotojas, kurį vienoje valstybėje narėje įsteigta įmonė perleido kitoje valstybėje narėje įsteigtai įmonei, gauna nurodymus, susijusius su jo užduotimis, pradeda arba baigia tas užduotis šios antrosios įmonės buveinėje, nepakanka, kad būtų galima laikyti, kad jis buvo komandiruoju į tos kitos valstybės narės teritoriją, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 96/71, jeigu jo atliekamas darbas neturi pakankamo ryšio su šia teritorija.

- 3. Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad ryšis, kuris sieja sutartį dėl darbuotojų samdos sudariusias įmones, kaip priklausančias tai pačiai grupei, nėra svarbus vertinant, ar darbuotojai yra komandiruoti.**
- 4. Direktyvos 96/71 1 straipsnio 1 ir 3 dalys ir 2 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad darbuotojas, kuris dirba vairuotoju tarptautinio krovinių vežimo keliais sektoriuje pagal vežimo sutartį, sudarytą tarp jį įdarbinusios įmonės, įsteigtos valstybėje narėje, ir įmonės, esančios kitoje valstybėje narėje, ir atlieka kabotažo operacijas kitos valstybės narės**

teritorijoje nei ta, kurioje paprastai dirba, iš principo gali būti laikomas komandiruoju į valstybės narės, kurioje vykdomi tie vežimai, teritoriją. Kabotažo operacijos trukmė nesvarbi vertinant tokio komandiravimo buvimą, tačiau tai neturi įtakos galimam šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies taikymui.

5. Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 ir 8 dalys aiškintinos taip, kad tai, ar kolektyvinė sutartis buvo paskelbta visuotinai taikytina, turi būti vertinama remiantis taikytina nacionaline teise. Šiose nuostatose minimą sąvoką atitinka kolektyvinė darbo sutartis, kuri nebuvo paskelbta visuotinai taikytina, tačiau kurios laikymasis įmonėms, kurioms ji taikoma, reiškia, kad jos atleidžiamos nuo kitos visuotinai taikoma paskelbtos kolektyvinės darbo sutarties taikymo, ir kurios nuostatos iš esmės tapačios šios kitos kolektyvinės darbo sutarties nuostatoms.

Parašai.